

NOVA PRAVDA

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstropje. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.
Priloga: „Tedenske slike“.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo 8 dinarjev.

Beseda o socialni politiki.

Z vsakim dnem bolj jasno dokazujemo, da smo šušmarji in država, ki se ne more povzpeli od tal primitivnosti in brezbrčnosti za splošne koristi v višave moderne države v vsakem pogledu. Ali moramo na vsak korak dokumentirati, da naša kultura še ni na oni višini, da bi ne le zahtevali, ampak tudi uresničevali moderna načela državne politike? Res je, da jugoslovanski narod sam živi še v zelo preprostih oblikah in da se njegove spontane in iniciativne zahteve omejujejo zgolj na golo vsakdanje življenje, na varnost življenja in morda še na zahtevo po nizkih davkih, da pa nima višjih teženj socialnega ali kulturnega značaja. Toda to dejstvo ne sme biti merilo državni politiki, zlasti ne, ako deli naroda, kakor smo zlasti Slovenci, stoje ob meji velikih kulturnih in socialnih stremeljenj in je njih kultura dosegla ono intenziteto, v kateri se z večjim poudarkom zahteva realnejša in popolnejša socialno-varstvena zaščita napram vsem krizam življenja. Ta del naroda hoče naprej, hoče izpopolnjevanj, hoče, da je državno socialno-politično udejstvovanje v skladu z modernim in kulturnim gledanjem na življenje. Istočasno pa je v interesu notranje konsolidacije, zlasti pa v interesu utrditve našega ugleda na zunaj, da one dele naroda, ki v skromi vdanosti v težko vsakdanjo usodo življenja žive v primitivnih razmerah, ki ne značijo ne socialne zaščite ali dostojne socialne višine, ne zadostne kulturne višine dvignemo na srednjeevropski življenjski standart, da tako dobimo v svetu naziv človeka in ljudi in ne, da se nas smatra — za Balkance. Sliši se dostikrat, da naš državni narod ni zrel za moderno zakonodajo, da je niti ne zahteva, niti ne želi, kakor pred davnim časom niso pozeleli po čevljih ali zidanih stanovanjih, zato naj se mu daje le to, kar je v skladu z njegovimi potrebami. To ne more držati. Tudi, ako bi take trditve bile povsem resnične, je pač dolžnost države, da ona vidi, kaj je za narod potrebno, da se vsesplošno v socialnem in kulturnem pogledu dvigne. Država mora narod voditi in ne narobe. V takem primeru državnikov ne bi potrebovali. Nihče danes ne more mimo resnice, da je gospodarska in kulturna povzdiga države brez intenzivne socialne politike nemogoča. Danes ni nobenega dvoma več o tem, da je tarifno vprašanje ravno tako važno, odnosno še manj važno, kakor n. pr. starostna prekrba delavca ali vsaka drugačnja njegova zaščita pri delu.

Finančno ministrstvo, ki je po današnjih pojmi menda najvažnejše ministrstvo, ni in ne bi smelo biti bolj važno, kakor je ministrstvo za socialno politiko ali ono za narodovo zdravje. Resnica je le ena, namreč ta, da le bogastvo celega naroda in gospodarska moč vsakega posameznika predpostavlja kulturno in politično moč države, da je le v takem ozračju razvoj materijelnega, zunanje vidnega gospodarstva, kakor so tovarne, trgovina in obrt, mogoč in siguren. Na industrijska podjetja, na trgovanje moramo gledati le z enega vidika, to je, kako ti gospodarski organizmi dvigajo splošno bla-

gostanje naroda, kako iz njih izžareva blagoslov za ves narod. Gledati na te organizme s čistega individualno-kapitalističnega vidika, je zgrešeno in pomeni kriti nemoralne instinkte brezobzirno izkoriščajočega kapitalizma ali z drugimi besedami: Tako gledanje bi pomenilo povratek v dobo največjega reakcionarstva, v katerih so vladali taki pojmi o narodu in družbi, katere je moderni, zlasti povojni svet temeljito zavrgel. Vse mora biti v službi naroda in države, v službi splošnosti. Narod je nositelj vse moči, njemu pripada vse bogastvo; ako se narodu sredi bogastva slabo godi, je to dokaz, da ne živimo v demokratični državi, ampak v državi avtokracije, kjer narod igra le ulogo sužnja. Blagostanje v drugih državah so ustvarili ministri za socialno politiko, bodisi direktno bodisi indirektno. Njih udejstvovanje je bilo tako, da se je celo državno udejstvovanje moralo prilagoditi njihovim težnjam. Izšli so iz ene misli: podrediti celotno gospodarstvo interesom naroda, zlasti socialno in gospodarsko zanemarjenega dela naroda. Na ta način so dvignili materijelne potrebe tega naroda, da je bil sposoben dati gospodarskemu razvoju zadostno hrano. Družba beračev izdelkov tovarn ne kupuje. Ona kvečjemu krade in vznemirja miren razvoj.

Na naših gospodarskih konferencah je iznešeno veliko dobrih misli. Govori se o cenem kreditu, govori o znižanju davkov, govori o železnicah in carini, o vsem, kar ima vpliv na gospodarstvo. Vedno pa se stori osnovna napaka. To je ta, da resolucije poleg veliko dobrega zahtevajo stalno in avtomatično tudi znižanje socialnih bremen in oprostitev gospodarskih podjetij raznih socialno-zaščitnih predpisov. To zahtevo imenujemo demontažo socialne politike. Ta zahteva pa ni le neutemeljena in neresna, ampak dokazuje tudi, kako malo sposobni smo še, sanirati naše gospodarske prilike. Naša socialna politika niti montirana še ni in že govorimo o njeni demontaži. Kar imamo zakonov, so le na papirju in povzročajo podjetjem malo, malo »nepriliko«. Ni znak naše gospodarsko-politične sposobnosti, ako mislimo zdraviti gospodarsko krizo samo z bedo delavstva in da mu jemljemo še to skromno skorjico kruha, ki jo ima. Obogateti sebe s tem, da drugemu vzamem,

je sicer zelo preprost način gospodarjenja, nikakor pa to ni znak zrelosti, voditi gospodarstvo k popolnosti. Da socialna politika ni nikaka ovira gospodarskemu razvoju, dokazuje Avstrija, Češkoslovaška, Nemčija in druge države. Ni treba ugovarjati, da so to stare industrijske in gospodarsko utrjene države! Vse hujše krize so preživljale te države, kakor pa mi. Danes pa kljub svoji vsestranski socialno-politični zaščiti delavstva konkurenčno ogrožajo ostale, zlasti sosedne države; premagana Nemčija že zopet postaja strah zmagovalne Anglije. V socialni politiki so vodilni državniki in politiki videli ravno najuspešnejše zdravilo za gospodarsko krizo. V svoji sposobnosti in volji so našli učinkovitejša sredstva, ki so bila takega značaja, da niso ne le zahtevala demontažo socialne politike, ampak, da so dala tej politiki le še večji razmah. Mi pa s svojim nerganjem proti socialni politiki dokazujemo, da smo majhni in primitivni in tudi nesposobni, ozdravljati gospodarske bolezni na drug način, kakor s tem, da gospodarsko šibkim slojem jemljemo in jih s tem tiramo v bolezen. Živeti ob smrti drugih, ni življenje. Ako pa kdo misli, da je, je to življenje le navidezno, ki zopet mora voditi do kriz. Tako navidezno ozdravljenje povzroča nova gnezdišča bolezni. Tako delo je varanje samega sebe, delati dolgove v kritje dolgov.

Delavstvo je na razvoju našega gospodarstva brez vsakega dvoma zelo močno zainteresirano. To vé pred vsem nezaposleno pa tudi zaposleno delavstvo. Ni mu vseeno, ako gospodarstvo hira. Toda nikakor ne more biti prepričano, da ta razvoj ovira ali bi ovirala socialno-varstvena zaščita delavstva. Nasprotno: delstvo je uverjeno, da bi krepka socialna politika dala gospodarstvu živahnejši razmah. Zato morajo zahteve po okrnitvi ali zastoju socialno-politične zakonodaje v delavstvu vzbuditi odpor in zavest, da ima v naši državi brezobzirno individualno-kapitalistično gospodarjenje prednost pred potrebo splošne gospodarske povzdige naroda. Delavstvo je pripravljeno k sodelovanju, ono hoče podkrepiti naša gospodarska stremeljenja, toda ne na svoj račun. Vsi so poklicani k žrtvam, ako iste čas dejansko zahteva.

Novi finančni zakon pa je lopnil le po socialni politiki — in v tem dejstvu vidimo žalostno znamenje časa, ki nas mora nagnati v strnene vrste!

Pogled v bodočnost.

Maribor, 7. februarja.

V zadnji »Novi Pravdi« smo s posebnim zanimanjem brali o postopanju Francije napram tujim delavcem, ki je posledica sedanje gospodarske krize na Francoskem. Ob istem času nekako pa smo imeli priliko govoriti z našimi delavci, ki so bili iz Francije izgnani z družinami vred. Prispeli so v Maribor v nadi, da tu dobijo delo. Domov na deželo jih ne vleče, ker nimajo posestva, oziroma bogatih svojcev. So kvalificirani delavci, dejansko pristojni v eno ali drugo

slovensko občino, v resnici pa brez domovine, ker so bili pred leti prisiljeni zapustiti svoj domski kraj zaradi pomanjkanja dela in so sedaj primorani, vrniti se v stare razmere. Eden izmed njih je rekel: »Jugoslavija je dolžna, da nam napravi prostor v tovarnah in delavnicah na isti način, kakor je francoska vlada napravila prostor za svoje ljudi. Kakor je to storila Nemčija in vse države, ki ščitijo predvsem svoje državljane. Odpustijo naj se tujci v Jugoslaviji, da se s tem napravi prostor nam, ki se vračamo v

svojo domovino. Nismo edini; še pridejo za nami.»

Tako je govoril izobražen slovenski delavec, ki je bival med kulturnimi Francozi, ki je videl mnogo sveta in se prepričal o tem, kako drugje postopajo s tujerodci. Ni bil fanatičen nacjonalist, ki je tako govoril, ne; prej bi ga morali prisoditi k delavcem z mednarodno miselnostjo, kakor so večinoma oni, ki mnogo potujejo po svetu iz kraja v kraj. To, kar je govoril, je bila bridka resnica. Veliki narodi, ki neprestano opozarjajo na svojo kulturo in človekoljubnost, vsega tega ne poznajo, kadar gre za njihove interese. Našega delavca so rabili toliko časa, dokler so čutili pomanjkanje po delovnih močeh. Ko pa je nastopila gospodarska kriza, so takoj zaščitili svojega delavca pred «tujerodci». Slovenci so morali povezati svoje cule in hajdi naprej proti Jugoslaviji.

Pri tem poglavju se moramo nekoliko ustaviti in postaviti eno vprašanje: Ali ni že prišel čas, da temeljito prečistimo razmere na domačem delovnem trgu? Ali naj še nadalje trpimo, da nam bodo odjedali kruh tujci?

V resnici se nam v tem oziru, vsaj kar se tiče naše severne meje, v bodoče ne obeta najboljšje. To so pokazale volitve v oblastno skupščino. Naše stališče glede zaposlitve domačih delavcev, ki naj imajo povsod prednost pred tujci, je zastopal edino narodni blok, oziroma NSS in SDS. V mestu Mariboru, kjer pride zaposlitev delavcev v prvi vrsti v poštev, ni dobil narodni blok nobenega mandata. Zmagala je SLS v zvezi z Nemci in mednarodnimi socijalnimi demokrati, kateri v predmetnem vprašanju ne zastopajo drugega stališča, kakor z Nemci združena SLS. Za domačega delavca je to hud udarec. V razmerah, v katerih živimo, je predvsem važna zaposlitev. Zato manj čujemo o mezdni gibanjih. Prvo je sploh dobiti kruha, pa če je zaslužek še tako pičel. Kadar je človek zaposlen, kadar ni armade brezposelnih, ki lahko vsak čas pade v hrbet stavkujočim, takrat se dajo tudi mezdni boji lažje voditi.

Tov. Mohorko, ki je dobil častno število glasov, pa bi bil sigurno izvoljen, ker mu je šlo samo za par glasov, če bi tega ne preprečili tisti kratkovidni «narodni socijalisti», ki so naselili

prof. Ribariču. Mi bi jim ne zamerili, ako že niso hoteli držati discipline, ker niso soglašali z zvezo NSS s SDS, samo bi morali v tem primeru ostati doma. S tem bi pripomogli, da bi bil tov. Mohorko gotovo izvoljen, kajti lista prof. Ribariča je dobila naravnost sramotno nizko število glasov, beri in piši sto tri in štirideset (143), to pa kljub temu, da je apelirala na pomoč Nemcev s posebnimi velikimi plakati in kljub temu, da so stali za prof. Ribaričem radičevci, davidovičevci in dr. Rosoharjevi «narodni socijalisti». Če bi narodni socijalisti, ki so se zgražali nad zvezo s SDS, ostali doma, bi bil s tem količnik manjši in tov. Mohorko bi bil gotovo izvoljen. Toda njim ni šlo za načela, kakor so vedno zatrjevali — v tem primeru bi morali, kakor smo rekli, ostati doma — marveč jim je šlo za zvezo z Radičem, s tistim Radičem, ki ga nihče ne smatra več resnim. Prišel bo čas, ko bomo objavili, kateri so bili to! Prišel bo čas, ko bomo objavili, **zakaj, iz kakšnih interesov** so to delali! Dokler pa niso o tem izpregovorili strankimi forumi, zaenkrat molčimo. Je pa naravnost bedasto, ako ne navno, da se more kdo zgražati nad zvezo s SDS, če zastopa istočasno zvezo z Radičem. No, pri celi stvari je dobro vsaj to, da nimajo moralnega mačka tisti narodni socijalisti, ki so šli z oficijelno NSS v zvezi s SDS, ker je dosegel narodni blok častno število glasov, marveč imajo mačka tisti, ki so šli s prof. Ribaričem v zvezi z Radičem, kateri so dobili naravnost smešno število glasov

143, tako da se jih more primerjati samo še z Zagorskim.

Ta šola pa je dobra za bodočnost. Prepričani smo, da v bodoče tem gg. profesorjem nihče ne bo več nasedel. Oni edini so krivi, da slovenski delavec v Mariboru nima svojega zastopnika v mariborski oblastni skupščini, kajti mednarodni socijalni demokrat ne bo zagovarjal interesov domačega delavca pred interesi tujca. On tega ne sme z ozirom na svoj internacijski program. S SLS pa bi Nemci nikdar ne delali pakta, ako bi zastopala naše stališče. Ona se glede tega ne razlikuje od socijalnih demokratov. Mednarodni so oboji.

Sedaj, ko se vračajo iz tujine pregnani slovenski delavci, za katere doma prav ničesar ni preskrbljenega, sedaj bi pač morala nastopiti v njihovo zaščito predvsem oblastna skupščina. Teh skrbi prof. Ribarič in tovariši očitno nimajo, sicer bi ne bili uprizorili zgage, ki je zakrivila, da so ostali nacjonalni delavci brez zastopstva. Bodočnost naj pokaže, da je narod izpregledal in se otrese vsakogar, ki mu ni za pozitivno politiko v korist širokih plasti naroda, ki jih tvorijo predvsem delavski sloji. Narodno in socijalno delo pa se dá v danem momentu najbolje vršiti tako, kakor si ga je zamislila NSS pri prošlih oblasnih volitvah. Na tej podlagi je treba dalje graditi. Le na ta način se lahko zagotovi boljša bodočnost našemu domačemu delavcu.

Zaščitite brezposelne!

Brezposelnost se dviga. Nanjo gledamo bolj brezbržno kakor na povodni in druge vremenske nepravilnosti. Še celo živinske kužne bolezni so nam bolj pri srcu. Le na človeka, ki gre iz tovarne «ven plačan», da se jutri več ne vrne na delo, gledamo tako, kakor na nekaj vsakdanjega, ki mora biti, kar se ne dá odvrniti. Malo morebiti pritrjujemo, da je brezposelni res revež, toda dalje ne gremo. Pa koliko neizmerne bede se skriva za tem socijalnim pojavom!

Na eni strani smatramo narodovo zdravje za največjo srečo in največje bogastvo. Pravimo, da je treba narod ohraniti pri zdravju, da bo

mogel svoje produktivne sile do visoke starosti dajati gospodarstvu in napredku. Z vsemi sredstvi podpiramo populacna stremjenja in ako ugotovimo, da je bilo več smrtnih primerov, kakor rojstev, že smatramo, da je bodočnost naroda v nevarnosti. Človekovo življenje nam je sveto, uboj najstrože kaznujemo. Priznavamo tudi človekovo osnovno pravico do dela, ne samo dolžnost do dela. Kako nedosledna je naša miselnost, naše udejstvovanje: skrbimo, da naj bo narod zdrav, delazmožen, hočemo, da je v narodu vedno več produktivnih delovnih sil — dela pa ne damo. Država reducira in meče svoje delavce

Ivan Albreht:

(Nadaljevanje.)

Cucek in Bucek in kar je bilo vmes.

Dekle se zasmije, Cucka pa misel na tolikšno srečo tako prevzame in razgreje, da se čisto izpremeni. Prejšnji plašljivec je zdaj naenkrat junak. Z obema rokama zakrili proti mladenki, in jo že skoro objame, ko naenkrat začuti na licu močno, prav gorko klofuto.

«Joj,» pravi Cucek, ki niti ne ve, kdo ga je tako nemilo pobožal, Matilda pa kriči na vse grlo:

«Ali se mi pobereš, pajek nesramni! Jaz ti pokažem oklice! Prvič si že dobil, na še drugič, — lop! — in tretjič, — lop! —»

Cucek je kakor pijan in se kar opoteka, ko priletita iz svinjaka oče Čevhelj in mati Čevhlja, ki nosi v desnici svetilko. Ko zagledata Cucka sredi sobe, oba obstaneta.

«Cucek, kaj —»

«Kaj,» se zavzame zmedeni Cucek, «ali me res vidite?! Saj sem vendar neviden!»

Oče in mati prasneta v smeh in celo razjarjeni hčerki se nekam razjasni obraz.

«Cucek, kje si se ga pa tako nalezal?! Saj to vendar ni bila tvoja navada doslej,» ga prijazno pokara oče Čevhelj.

«Kako me vendar morete videti?» vzdihne Cucek in krčevito stiska skrivnostno koščico v roki.

Čevhelj in Čevhlja se spogledata, Matilda pa se jame zdaj tudi sama na vso jezo šele prav iz srca smejati.

«Cucek, kam si se pa izgubil,» se hihita, ko vidi zdaj to ubogo prekljo tako prestrašeno in zgrešno sredi sobe.

«Za pet ran božjih, ljudje, kaj me res vidite?» vzdihne skoro jokaje Cucek. «Povejte, ali me res vidite ali slišite samo moj glas?»

Čevhelj, Čevhlja in Matilda ostrme, zunaj pa komaj zadržuje smeh Bucek s svojimi tovariši, ki poslušajo komedijo pri oknih.

«Joj, kako si tega navil, Bucek!»

«Pst!» položi Bucek prst na usta. «Počakajmo, kaj bo!»

V bajti pravi Čevhelj:

«Cucek, kar lepo domov pojdi, pa se prepri! Pridi čez dan in pa trezen, potlej se bomo pa že kaj pametnega pomenili.»

Cucek pa spet samo:

«Tak povejte no, oče Čevhelj, za skózbog vas prosim, ali me res vidite?»

«Zmešalo se mu je,» se oglasi mati Čevhlja.

«Da bi le ne pobesnel,» se zboji Matilda. «Spravite ga no vsaj iz hiše, oče!»

Čevhelj zmiguje z glavo:

«Oh, ti revež ti. Škoda človeka!»

Potem se obleče in povabi Cucka:

«Pa pojdiva malo na zrak. Tukaj je tako zatohlo, da človeka kar glava boli —»

Cucku je zdaj vseeno. Najrajši bi se pogreznil v tla, tako mu je hudo, reči pa ne more nič več. Kakor jagnje gre s puškarjem in misli samo eno: «Zdaj je konec, zdaj je vse izgubljeno —»

Ko prideta iz bajte, pravi puškar:

«Ali boš našel domov?»

«Bom!»

Potem pa lahko noč!»

«Na veke amen,» zastoka Cucek in motovili v temo.

Oče Čevhelj se vrne v bajto, Cucek pa zasliši kraj sebe znan glas:

«Ali ti nisem naročil, da nikomur ne pravi?! Sam si zdaj kriv svoje nesreče!»

«Joj, Bucek,» zaiskri novo upanje v Cucku. «Ali že veš?»

«Kaj ne bi vedel?! Zato pa pravim, zakaj nisi znal molčati?!»

«Samo Pigapucu sem bil povedal tedaj,» se skesano obtožuje Cucek. «Ali zdaj ni več pomoči?»

«Bomo videli. Upanja nimam prav za prav nobenega,» vzdihne Bucek.

Krojač se še vedno opoteka od žalosti. «Tako je šlo vse po sreči! — O ti nesrečni moj jezik, da ga nisem znal krotiti!»

Rad bi izvabil Bucek s seboj, da bi imel vsaj eno tolažbo v svoji nesreči, toda vsa njegova vabila in vse prošnje so zaman.

«Te že obiščem, ko bo čas za to,» se izmuzne Bucek in krene proti svojemu stano-

na cesto, ona država, ki je dolžna dati ljudem kruha in ki pomeni organizacijo ljudi v svrhu, da jim zagotovi življenski obstoj. Država smatra čamo sebe nekaj izven naroda stoječega, organizem zase, ki naj gospodari tako, kakor zasebnik: ako človeka ne potrebuje, ga odpusti, ne da bi imel dolžnost, isto časa s njo poskrbeti, kje bo po odpustu dobil kruh. Skrajno nesocialno, naravnost brutalna je državna politika reduciranja in štedenja. Po zdravih pojmihi je vsaka redukcija tako dolgo nedopustna — dokler reducirancu ni zagotovljena drugačna eksistenca. Država je dolžna, da skrbi za obstoj svojih državljanov, ako jim ne more dati v svojih uradih in ustanovah zaposlenja, je njena dolžnost, da jim omogoči privatno zaposlenje, ako pa tudi to ni mogoče, jim mora pa ali v naravi ali v denarnih podporah zagotoviti obstoj golega življenja. Dokler ni vse to zagotovljeno, je vsaka redukcija nedopustna. Toliko brezbriznosti napram lastnim državljanom more pokazati res le samo država, ki misli, da mora biti s svojimi državljanji v bojnem razpoloženju, ki misli, da je ona nekaj, državljanji pa zopet nekaj, seveda zopet nekaj čisto drugega. Politika slepega reduciranja je brezprimerna kulturna sramota in res dopustna in mogoča le v državi, kjer imajo odločilno moč v rokah največji reakcionarci. Med osnovne človeške pravice spada njegova pravica do dela. Delo je po ustavi zaščiteno po državi. Način redukcij na cesti je v izrazitem protislovju s tem ustavnim določilom.

Na cesti mečejo privatna podjetja. Vemo, da je to dostikrat potrebno, ker nam je znano, da slaba podjetja ne morejo imeti delavcev. Zapreti morajo. To je naravno. Toda delavec, ki je vestno vršil svoje dolžnosti, dal vse svoje sile, krize ni povzročil, toda posledice mora nositi le on s svojo brezposelnostjo. Dostikrat redukcije niso potrebne in se izvršijo le iz zasebno-kapitalističnih spekulacij. Ko je delavec ustvaril temelje, potem naj pa gre. Reducira se tjavendan, brez ozira na socialne in družinske prilike, seveda vedno pa pod lepim, nedolžnim plaščem. Vlogo igrajo osebna nerazpoloženja, maščevalni instinkti, težnja, znebiti se neljubih oseb. Redukcije prihajajo preko noči, nepričakovano, dasi je dostikrat dana možnost, prizadeto delavstvo na to že ob spremembi opozoriti ali pa vsaj dalje časa pred od-

pustom. Vsak večji odpust bi moral biti javljen inspekciji dela, da ta dobi možnost, prepričati se, v koliko je odpust utemeljen. To se ne dela, odnošno inspekcija dela ali rudarsko glavarstvo vzame odpust molče na znanje. Armade brezposelnih naraščajo, družine umirajo, ni pa nikogar, ki bi temu problemu posvetil resno pažnjo.

V beograjskih bankah leže milijoni denarja brezposelnih. Banke z njimi trgujejo. To je tak v nebo vpijoč škandal, da bi ne smelo biti pri

nas politika, ki bi to še dalje časa gledal, zlasti, ako ima moč.

Občine, oblasti, zavedajte se, da je brezposelnost najkrutejši udarec, ki more zadeti živega človeka. Vsaka občina mora imeti organizirano brezposelno pomoč.

V ministrstvu za socialno politiko sedi Slovenec, dr. Gosar. Ali se bo zavedal svojih dolžnosti napram brezposelnim? Delavske zbornice, ne pustite delavcev reducirati, dokler ni dokazana absolutna potreba!

Medzavezniški dolgovi.

Eno najbolj žgočih vprašanj, od katerega povoljne končne rešitve je v veliki meri odvisna ureditev gospodarskih odnošajev v Evropi in na vsem svetu, je vprašanje medzavezniških dolgov. Brez dvoma bo to vprašanje tudi ena glavnih točk bodoče Mednarodne gospodarske konference, ki se sestane v mesecu maju. O tem vprašanju je napisal sedaj študijo tudi N. D. Baker, vojni minister Zedinjenih držav za časa Wilsonove vlade, in mesta, ki jih povzemamo iz omenjene študije, bodo gotovo zanimala tudi naše čitatelje, posebno, ker Baker odločno zastopa stališče, da se imajo vsi medzavezniški dolgovi kratkoma črtati. Pravi med drugim:

Narava medzavezniških dolgov je preprosta. Zavrniti je treba vsak poizkus, razdeliti jih na posojila pred premirjem in na posojila po premirju, ali pa razločevati vsote, ki so bile porabljene v Zedinjenih državah od vsot, ki so bile porabljene drugod. Prav tako tudi ne gre, deliti posojila na posamezne skupine po tem, za kakšne predmete so bila porabljena, ali so se porabila na primer za oboroževanje armade, ali za prehrano prebivalstva ali pa za vzdrževanje kredita. Takšni poizkusi samo-zatemnjujejo položaj, ki je sicer popolnoma jasen. Dejstvo je, da bi mi ne posodili niti vinarja od teh vsot kateremukoli narodu, ki nam kaj dolguje, v kak drug namen, kot za vojno. Potreba tega denarja je nastala radi deleža, ki so ga bili narodi deležni v vojni, in radi žrtev, ki so jih v njej doprinesli, in naša pripravljenost, posojati, je vzhajala iz prepričanja, da je v našem lastnem interesu, podpreti

pred premirjem njihovo vojaško izdatnost, po premirju pa njihovo gospodarsko stabilnost, da zamejimo propadanje, ki bi nas prišlo stati mnogo dražje kot pa novci, ki smo jih posodili.

Vojna je pričela leta 1914. Mi smo vstopili vanjo 6. aprila 1917. Pri našem vstopu v vojno je bila situacija v Evropi vojaško «remis», politično «neodločeno», v gospodarskem pogledu pa je vladala kriza, kot je še ni videl svet. Julija 1918., šestnajst mesecev po našem vstopu v vojno, se je pričela naša armada dejansveno udeleževati bojev. Vso to dobo so Angleži, Francozi, Italijani in Belgijci, čeprav že izčrpani in decimirani, po bojih od leta 1914. stalno držali fronto, med tem ko smo se mi v zaledju vadili in pripravljali na boj. Velik del denarja, katerega smo posodili, je bil namenjen k temu, da se je to omogočilo. Denar je bil tu namesto naše armade, ki še ni bila pripravljena. V kolikor pa gre za dejanske izdatke naših dolžnikov, je pa vsak izmed njih žrtvoval in izdal za čisto vojaške operacije več, kot smo mi posodili in prav nobenega pomena nima, preiskavati, ali so bili ti izdatki plačani s prav tistimi dolarji, ki so jih prejeli od nas, ali pa s kakimi drugimi dolarji, ki so jih vzeli iz svojih blagajn in katere so potem nadomestili naši dolarji.

Prav tako nima velikega pomena, raziskovati, ali je bilo v času, ko smo posojevali, kaj upanja, da bo posojeno kdaj vrnjeno ali ne. Vprašanje je, kaj je razumno misliti sedaj, ne pa, kaj si je kdo mislil leta 1917.

vanju, a Cuček odmotovili sam in zapuščen domov...

IV.

To je bilo smeha po Doleh, ko se je razvedelo, na kak način in s kakšno čarovnijo je hotel Brenkov Jože, krojač Cuček zasnovati Čevheljovo Matildo. Z bliskovito naglico se je širila novica od ust do ust in povsod vzbudila mnogo šal in dobre volje. Tako daleč se je bilo razpaslo, da so celo otroci kričali nad Cuckom, kjer so ga srečali:

«Cuček, ali me vidiš?»

No, Cuček je z ovčjo potrpežljivostjo prenašal sramotenje. Ljudi se je ogibal. Upanja pa le še ni izgubil. Po dolgem času je spet obiskal polsestro Liziko, ki si je bila medtem toliko prihranila in pridelala, da si je kupila leseno bajtico v Ločah. Vest o Cuckovi snubitvi seve ni ostala vtesnjena v meje domače fare, ampak se je uspešno širila tudi po bližnji in daljni okolici. Tako je prav kmalu izvedela tudi Lizika, ki je ob taki novici pozabila vso jezo zaradi Pigapuca ter sprejela Cucka čisto po sestrinsko.

«Kako si le mogel kaj takega verjeti?» mu je rekla med pogovorom, a Cuček jo je zavrnil:

«Ako bi vedela vse, kar vem jaz, bi tudi ti verjela. Saj verjamem še danes! Kriv sem pač sam, ko nisem znal molčati. Enkrat sem govoril pa ne bom nikoli več.»

Lizika se je zaman trudila, da bi izvedela podrobnosti. Zato se je jela razgovarjati z Jožetom o drugih stvareh.

«Mihče je pisal, da pride od vojakov.»

«Ali pride kmalu?»

«Kmalu!»

«Kam pa pojde?»

«Nazaj k puškarjem,» je pojasnila Lizika.

«Kje bo neki stanoval?»

«I, za prvi čas bo lahko pri tebi, ali ne?» je menila Lizika.

«Lahko,» je potrdil Cuček, «saj sva se vedno dobro razumela. In kjer je za enega kraja dovolj, se najde že še tudi za drugega.»

«No, vidiš! Piši mu tako, to ga bo gotovo razveselilo.»

«Bom.»

«Pisal je tudi, da bi rad videl tvojo izvoljenko —»

«Res?»

«Pravi, da bi ti pomagal snubiti —»

«Ne bo treba,» je menil Cuček. Bratove pomoči ga je bilo strah. Mihče bi morda že res snubil, samo za koga, to je vprašanje! Po mestih je bil, kjer človek vse vidi in sliši, o, taki so nevarni...

«No, saj se bosta sama zmenila,» se je umaknila Lizika.

Ko se je Cuček poslovil, je bil še bolj zamišljen in potr. Nič kaj z veseljem ni pričakoval bratove vrnitve, ki je pa ni bilo mogoče zadržati. Kakor bi trenil, se je presukal

dan za dnem in naenkrat je bil Mihče na Doleh. O bratovi snubitvi je izvedel že spotoma.

«Kaj ga pa lomiš?» je dejal, ko sta govorila o tem.

«Enkrat sem govoril, pa ne bom nikoli več,» mu je ponovil Cuček, kakor je bil povedal Liziki.

Mihče ni več silil vanj. Bil je zadovoljen, da je smel po tolikem času spet sleči vojaško suknjo in se svobodno gibati. Ker je takoj dobil delo, mu ni manjkalo potrebnega kruha, pa je bil čisto zadovoljen. Že po prvem tednu je sprevidel, da bo lahko deval po malem še nekoliko na stran, kar ga je prav razveselilo. Iz tega veselja se je rodila misel na lasten dom. Ali kakšen naj bo dom brez ženske?! Ne, to ni mogoče! Saj je že pri Cucku dovolj klaverno, ko ni nikjer prijazne ženske roke. Mihče je premišljal, govoril še manj nego navadno, in se začel pridno ogledovati po dekletih. Tako se je zgodilo, da ni prezrl niti Čevheljove Matilde. Kakor bratu, tako in morda še bolj všeč je bila brhka Matilda tudi Mihčetu...

Spomladi, ko se vzdramijo spet topli vetrovi, se je odločil. Počakal jo je v nedeljo po rani maši za cerkvijo in jo nagovoril. Matilda je postala, se ozrla in se na prijazno besedo tudi prijazno odzvala. Šla sta potem skupaj skozi vas in krenila še skupaj dalje na polje. Nobeden ni predlagal, nihče ugo-

V modernem svetu so industrijske države tako medsebojno odvisne po industrijah in trgovskih stikih, da je politična osamljenost nezmisljiva. Prekomorske investicije Zedinjenih držav dosežajo sedaj 11 milijard dolarjev in letno investiramo v prekomorske pokrajine eno milijardo dolarjev. Če bo šlo to tako naprej, bo naš interes na svetovnem miru vedno večji. Kjer je naše premoženje, tam je tudi naše srce. Lahko sicer vzdržujemo formo politične izolacije, toda v resnici se dnevno ne samo vpletamo, temveč vtkamo v svetovno tovarno. Naše ogromno bogastvo potrebuje to pot, da se uveljavi, naša industrija mora imeti pristop k svetovnim surovinam, naši predmeti morajo imeti svetovni trg in te nujnosti imajo skupne prednosti za nas in za ostali svet.

Nekdaj je stremela Amerika za tem, da bi sama krila svoj domači trg. Danes je tako razvila svojo poljedelsko in industrijsko produkcijo, da mora imeti tudi trg.

Današnja Evropa je in je dolgo bila naš najboljši odjemalec, ki je konzumiral od našega izvoza dvakrat toliko, kot vsak drug konzument. V resnici je tudi Evropa, kupujoča na svetovnih tržiščih, odločujoči činitelj za vzdrževanje cen vse naše domače produkcije. Vsaka statistična tabela, ki izkazuje primerjanje našega izvoza in dovoza, kaže, da je vsaka ameriška industrija, v številni poljedelstvo, odvisna od prekomorske prodaje našega prebitka. Prekomorska prodaja pa je naravno odvisna od tega, da se nahajajo tam ljudje, ki naše blago ne samo potrebujejo, temveč imajo tudi denar, da zanj plačajo, kolikor zanj doseči moremo. Neizpodbitno dejstvo je, da Amerika nima samo interesa na splošnem ozdravljenju in vzdrževanju svetovnega miru, temveč da to zahteva naše lastno blagostanje. Poleg tega mora biti obstoj takega svetovnega trga osnovan na naklonjenosti napram nam. To prednost pa, ki si jo moremo pridobiti s svojo izpopolnjeno produktivno zmožnostjo in iznajdljivostjo, nam bodo ostale države radi priznale pri svobodni konkurenci, ki kateri so pripravljene. Toda nemogoče je misliti, da bo ostali svet trgoval z nami celih 62 let (to je doba, v kateri naj bi se odplačali dolgovi Ameriki), katero dobo bo imela vsaka izmed njih obremenjeno svojo lastno industrijo z odruškimi davki, ki nam jih bodo

varjal. Vse je bilo tako slučajno, tako naravno in samoobsebi umljivo, kakor da je bilo od vekomaj določeno tako. Mihče je govoril malo, a toplo. Razodel je željo po domu, po lastnem domu, kjer naj bi gospodinjila brhka ženica. Taka želja se je zdela Matildi tako pametna in poštena, da jo je popolnoma odobraval.

«Jaz te imam rad, prav pošteno rad,» je dejal Mihče. «Ali bi hotela?»

Matilda je malo zardela, malo pomolčala in potem komaj slišno pritrdila. Tako sta bila domenjena in sta jela brž snovati načrte.

«Gmajna poleg Keliha je na prodaj,» je pripomnila Matilda.

«Tam bi bilo kakor nalašč,» je menil Mihče.

Pa sta krenila proti gmajni, ogledala in videla, da bi bilo res primerno za skromen dom.

«Ali prideš kaj k nam?»

«Še danes,» je zatrdil Mihče.

Ko sta se poslovila, je bil Mihče tako razigran, da se zaukal, Matilda pa je pela, ko je prišla domov:

«Jaz sem pa s kraja tacega,
ki ne prenese fanta vsacega —»

Cucek se je čudil, ko je videl brata priti tako veselega domov. Obšle so ga zle slutnje, vendar se je tolažil, da ga reši Buckova znanost. Zato je pred bratom skušal skrivati

plačevali iz vzrokov in v obliki, ki se ne bo razlikovala mnogo od tributov, katere je stari Rim nalagal na svoje prijatelje prav tako kot na svoje neprijatelje. Že sedaj nastajajo po svetu proti Zedinjenim državam gospodarske zveze in alianse, ki so mnogo pomembnejše in važnejše kot pa čustveni izbruhi pouličnih mas v Parizu proti ameriškim turistom.

Najmodrejšo besedo, kar jih je kdaj povedal odgovoren Američan o celem vprašanju medzavezniških dolgov, je izgovoril finančni minister Melon, ko se je v senatu razpravljalo o ureditvi italijanskega dolga: «Napredujoča Evropa bi imela za Zedinjene države mnogo večjo ceno, kot kakršnikoli dohodki iz dolgov.» V svojem govoru v Filadelfiji 24. marca l. l. je bil še bolj odkrit. Dejal je: «Farmer ali delavec bi imel za naš prebitek raje trg v Evropi, kot da bi prihranil dolar na državnih davkih.» In dalje: «Trgovci bi raje zaslužili s svojo trgovino 100 dolarjev, kot da se vplača 5 dolarjev dolga.» To vse je tako samo po sebi umevno, da se čudiš, zakaj se ostaja pri besedah, dokler se ne spomniš na zmešnjavo, ki se je izzvala, da bi se zamislilo jasno mišljenje o tej stvari. Potem razumemo resničnost besed, ki jih je nekoč izgovorila Ana Avstrijska: «Bog ne plačuje vsako soboto, toda plača gotovo!» Ne moremo sejati semena mednarodnega nezaupanja, zlohotnosti in sebičnosti, pri tem pa pričakovati prejeljstva in čile trgovine.

Medtem so uravnave dolgov, kot so bile dogovorjene in predlagane, do obupa razdražile in

obremenile vse narode, ki nam dolgujejo denar. Niti tam, kjer smo črtali osnovni del dolgov kakšne države, nismo storili tega ljubeznivo in velikodušno v interesu svetovnega ozdravljenja, temveč prevzetno; ne zato, ker bi bili plemeniti, temveč ker so naši računi pokazali, da se bližamo skrajni meji dolžnikove plačilne možnosti. V vsakem primeru se je uveljavljajal princip, da se preišče, kako dolgo da se dá črv teptati, dokler se ne obrne. In še več! V nekaterih krogih se sedaj, ko so dolgovi o odplačevanju dolgov sklenjeni, sistematično dela na to, da bi se kolikor mogoče zavirala in slabila plačilna zmožnost dolžnikova.

Osebnost sem prepričan, da bi bilo medsebojno črtanje dolgov akt modre politike. Taka politika bi osvobodila Anglijo, Francijo, Italijo, Belgijo in ostale naše vojne zaveznike tako njihovih dolgov napram nam, kakor tudi njihovih medsebojnih dolgov. Posledica tega bi bilo tudi delno olajšanje bremen, naloženih Nemčiji.

To bi se moralo zgoditi pri posvetovalni mizi, kjer bi moral biti zastopnik Zedinjenih držav pooblaščen, govoriti avtoritativno in dokazati ostalemu svetu, da ameriški interes ne tiči v dolarjih, temveč v obnovitvi mednarodnega reda. S tem bi največji del trpljenja svetovne vojne zapadel pozabljenju in velike svetovne industrijske države bi dobile možnost, pričeti znova v harmoniji in dobri volji dostojno gospodarsko tekmovati in v skupnem interesu s potrebnim političnim sodelovanjem vzdrževati mir.

Politični pregled.

K politični situaciji. Pri prvem glasovanju v narodni skupščini je radikalno-klerikalna vlada srečno dosegla večino. Opozicija ni bila polnoštevilno zbrana, dočim so vladinovi zbrali vse svoje vrste na bojnem polju — pri glasovanju o zaupnici vladi g. Uzunovića. Davidovičevci igrajo sploh čudno opozicijsko vlogo. Navzlic temu, da so se klerikalci zvezali z radikalni in da so brezobzirno pričeli podpirati najbolj reakcijsko politiko — se Davidovič ne ženiira gojiti s klerikalci najpristranejših zvez. Ni čuda, če po-

tem klerikalci razglašajo, da so s svojim vstopom v vlado računali na davidovičevce. Reč je ta, da Davidovič še vedno sanja o koaliciji s klerikalci in s Stefanom Radićem. Davidovič upa, da bi s podporo teh dveh strank sestavil vlado, kateri bi načeloval seveda on. Vsekakor pa računa vsa politična javnost s tem, da se sedanja vlada ne more dolgo držati. Po odglasovanju proračuna bo do malega izvršila svojo nalogo.

Parlamentarna kontrola zunanje politike. Poslanec dr. Grisogono je v narodni skupščini zagovarjal nujni predlog SDS, da se uvede parlamentarni zunanje-politični odbor, kjer bi se razpravljalo o važnih problemih zunanje politike in kjer bi tudi zunanji minister večkrat imel priliko, slišati mnenje ljudskih zastopnikov. Pri nas je v navadi, da zunanji minister naravnost bagatelizira narodno skupščino in nikdar ne najde časa zato, da bi poročal o delu svojega resora. V drugih državah je drugače. Češkoslovaškemu parlamentarnemu odboru je n. pr. minister doktor Beneš dal pretekli teden dvakrat obširna pojasnila. Iz teh poročil smo zvedeli celo stvari, pri katerih je naša država prizadeta in so za nas zanimive, a naš zunanji minister — molči. Zunanjo politiko vodijo pri nas krogi izven parlamenta, kar gotovo ni v redu. Predlog poslanca Grisogona je podpirala celokupna opozicija v narodni skupščini. Ministrski predsednik Uzunović je pa izjavil, da odklanja ustanovitev parlamentarnega odbora za zunanje stvari. Klerikalci so prej pri vsaki priliki zahtevali ustanovitev takega odbora. Sedaj pa, odkar so na vladi, pozabljajo na ves svoj program. Brez vsakega sramu so pritrdili Uzunoviću, da se naj še naprej vodi zunanja politika izven parlamenta, in glasovali proti Grisogonovemu predlogu.

Radićevska obtožba proti ministru Maksimoviću. Klub HSS je vložil proti notranjemu ministru Maksimoviću obtožbo po zakonu o ministrski odgovornosti, ker je bil povzročitelj velikega terorja in nezakonitosti ob priliki volitev v oblastne skupščine. Za obtožbo mora biti 50 podpisov in so zato radićevci obletali vse klube, da

nemir, brat ga pa tudi ni nadlegoval s svojo srečo. Tako sta nekaj časa ždela doma, pa je sleherni čutil, da je drugemu odveč.

«Malo bi bilo še dobro iti v cerkev,» je dejal Cucek, pa je šel z doma in začel iskati — Bucka.

«Tudi jaz bom stopil malo med svet,» mu je odvrnil Mihče, pa je šel z doma naravnost k Čevhelju in zaprosil za Matildino roko. Oče Čevhelj je bil skoro malo presenečen, sicer pa zadovoljen in ni ugovarjal.

«Tak Brenk mora biti, če ne eden, pa drugi,» se je smejal in hotel s tem dražiti Matildo, ki mu je hitro vrnila milo za drago:

«Prvega ste hoteli vi, drugega pa jaz!»

Tudi mati Čevhlja so bili zadovoljni. Tako so se vse lepo pomenili in določili, da napravijo kolikor mogoče kmalu. Spočetka bosta mlada dva še potrpečela na kak način pod Čevhljevo streho, medtem bo pa postavljena nova hišica.

«Bog vama daj srečo,» je želel oče Čevhelj. Mati je postregla kakor se spodobi. Tako jim je minilo popoldne in večer v obljemu tihe, iskrene radosti — — —

(Dalje prihodnjič.)

Bratje in sestre, pripravljajte se že sedaj za proslavo 1. maja!

dobe manjkajoče podpise. Vsi po vrsti so odklonili podporo na radičevščini. Po dolgih pojasnjevanjih so se šele srbski zemljoradniki odločili, da posodijo podpise. Ko je klub HSS prosil hrvatske federaliste za podpis, so federalisti odgovorili, da težko podpišejo nekaj stranki, kar zna že jutri preklicati. Saj je Štefan Radič javno izjavil, da so bili vsi svoječasni policijski ukrepi proti njemu — državna potreba. Nobene garancije ni, da bo tudi že prihodnji mesec Štefan Radič zopet tega naziranja.

Javni nameščenci ostanejo še naprej prikrajšani na draginjskih dokladah. Ob priliki razprave finančnega odbora o novem finančnem zakonu in državnem proračunu je zastopnik SDS stavil predlog, da se preneha s «poplavljenimi» odtegljaji draginjskih doklad javnim nameščencem in da se uzakonijo prejšnje draginjske doklade, tako da ne bo več mogoče vsaki vladi po trenutnem razpoloženju spreminjati prejemke javnih nameščencev. Novopečeni vladinovi klerikalci so pa odklonili ta umesten predlog in glasovali za to, da se uradništvu še naprej izplačujejo okrnjene draginjske doklade. Prav nesocialno se obnašajo klerikalci, odkar so na vladi.

Stanovanjska kriza je poleg vprašanja brezposelnosti najvažnejši problem, ki čaka nujne rešitve. Še letos bo konec stanovanjskega zakona in nihče se ne zveni za to, kam bodo šli pod streho tisoči, ki imajo še danes s silo zakona svoje stanovanje. Da se oblaži stanovanjsko krizo, je treba graditi stanovanjske hiše. Seveda pa ne bo v teh dragih časih nihče gradil, če ne bo država podpirala gradbene akcije. Najlaže bi država podprla gradbeno akcijo, če nove hiše oprosti več let davka. Sedanja nesocialna vladna večina, v kateri so tudi slovenski klerikalci, pa očitno nima zmisla za odpomoč stanovanjski bedi. V finančnem odboru je vladna večina odklonila predlog, da se razbremenijo nove hiše za nekaj let davščin.

Najkrivičnejši je davek na ročno delo in tudi klerikalci so med volilno borbo za oblastne skupščine na vseh shodih kričali, da so proti temu davku. Za vsakih sto dinarjev dohodkov mora plačati delavec 3:3 dinarja davka in v večini podjetij pol odstotka takse za plačilne sezname, tako da plača delavec v celem 3:80 dinarja davka. Pri plači 1000 dinarjev na mesec znese to 38 dinarjev. Krut je ta davek in ni čuda, če se mu delavstvo upira. Klerikalci so z odpravo davka na ročno delo povsod agitirali in zatrjevali, da bi ga takoj odpravili, če bi bilo to v njih močeh. Prav kmalu se je pa pokazalo, da imajo klerikalci ljubezen do revežev samo v besedah. V finančnem odboru so se v družbi največjih kapitalistov-radikalov izrekli za to, da naj še naprej ostane v veljavi davek na ročno delo in da naj še naprej plačuje delavstvo od vsakih zasluženih 1000 dinarjev — 38 dinarjev davka — poleg še drugih neposrednih davkov.

Občinske volitve v Gornjem in Dolnjem Logateu in na Rakeku so se vršile preteklo nedeljo. V Gornjem Logateu in na Rakeku sta nastopili NSS in SDS na skupnih listah. V Gornjem Logateu klerikalci niti liste niso mogli vložiti in je bila lista naprednega bloka razglašena kot izvoljena brez volitev. Na Rakeku je napredni blok dobil nad polovico vseh oddanih glasov in 10 odborniških mest. Radičevci in radikali so na skupni listi dobili 2 mandata in klerikalci pa 5 mandatov. V Dolnjem Logateu je SDS kandidirala na svoji listi, ki je pa bila vezana s kandidatno listo NSS. SDS sama je dobila 98 in NSS pa 70 glasov, skupno 168 glasov in 6 odbornikov. Klerikalci imajo 11 odbornikov in so od zadnjih volitev nazadovali za 2 odbornika. V Dolnjem Logateu je volilo 88 odstotkov volilcev; vsekakor velika udeležba. Složen nastop naprednih strank na deželi je pokazal zopet lep uspeh.

★

Narodno-strokovna zveza.

„Jugočeška“ v Kranju.

V zadnjem času nima naše narodnozavedno delavstvo v tej tovarni miru. Vsi tako zvani «Čehi», ki so prišli v tovarno kot najpristnejši naši severni bratje, so sedaj stopili iz rezerve in pokazali, da niso drugega kot češki Nemci. Pa ne morda zmerni Nemci, ampak nacionalno-šovinistični. Kar je našega, je trn v peti tem gospodstvu. Našo Narodno strokovno zvezo, odnosno njeno podružnico v tej tovarni, skušajo ti dični gospodje razbiti s tem, da pretijo vsakomur, ki je v njej organiziran, da bo izplačan, t. j. da bo odpuščen. Naša organizacija je podvzela pri ravnatelju g. Horwitzu vse potrebne korake, da se nje člani zaščitijo, a ni dosegla željenega uspeha, ker je tudi ravnatelj pokazal, da mu je naša organizacija neljuba. Je pač tudi on Nemec in se ne smemo potem čuditi njegovemu obnašanju.

Kaj vse si ta nemška družba, ki se je vgnedila v prestolico naše Gorenjske, dovoljuje, smo že parkrat povedali. Nikoli ne bo narodno delavstvo pozabilo sramote, da je moralo zaradi pritiska teh nemških priganjačev delati na narodni praznik in da se je eden izmed njih (ime zaenkrat zamočimo) celo izrazil: «Kaj ta praznik, saj nič ne velja.» V zadnjem času gre ta gospoda še delj. V tem se odlikuje posebno obratovodja, neki Brath, ki je naši članici prepovedal branje našega lista pod grožnjo odpusta. Tudi se je v pisarni izrazil, da bo vse «Nove Pravde», ki jih doseže, zažgal. Ta gospod ob vsaki priliki pokazuje svoj nemški srd napram našemu delavstvu in smo zato že podvzeli korake, da se izseli tja, kjer ni Slovencev, ki so mu tako neljubi.

Tudi našega narodnega društva «Kola jugoslovenskih sester» ti gospodje ne prenesajo in je bila odbornica tega društva citirana v pisarno, kjer se ji je grozilo s posledicami, ako bo še nadalje agitirala za društvo. In vendar je to čisto nedolžno žensko društvo, pa ker je jugoslovensko, ne diši tem nemškim gospodom.

Mi smo v zadnjem času hoteli na vse to opozoriti gospoda ravnatelja, a je odklonil pojasnila. Zato smo obljubili, da opozorimo na to gonjo Nemcev proti domačemu delavstvu pristojno inspekcijo dela, Delavsko zbornico in potom javnosti tudi g. ravnatelja. Vse to smo že storili in še več. Po posebnem našem odposlancu smo o razmerah v «Jugočeški» opozorili tudi g. ministra za socialno politiko in smo trdno uverjeni, da ne bo napredno kranjsko delavstvo v svoji metropoli trpelo več ponižanja.

Velik protestni shod papirniškega delavstva v Vevčah.

Z ozirom na vesti, da namerava izvesti papirnica v Vevčah večje redukcije, je nastalo prejšnji teden med delavstvom veliko razburjenje. Narodno-strokovna zveza, ki ima v Vevčah svojo podružnico, je takoj stopila v stik z Jugoslovansko strokovno zvezo, ki ima tamkaj tudi svojo podružnico, in skupno sta ti dve organizaciji sklicali v soboto 5. t. m. ob petih popoldne protestni shod v Delavskem domu pri Devici Mariji v Polju.

Na shod so prišli skoro vsi delavci in delavke iz papirnice in so napolnili dvorano do zadnjega kotička. Shod je otvoril predsednik Zveze papirniškega delavstva g. Karol Pintar, ki je pojasnil namen shoda. Za njim je obširno poročal o razgovorih z ravnateljstvom tov. Jakob Žulovec. Njegovo poročilo je pokazalo, da ima ravnateljstvo res namero, skrajšati število delavstva za polovico, kar je izzvalo pri delavstvu vihar ogorčenja. Glavni tajnik JSZ g. Gajšek je pozdravil skupen nastop delavstva in ga pozval, naj ob vsakem takem primeru nastopi disciplinirano in enotno. Tajnik NSZ tov. Kravos je izrazil zadovoljstvo nad enotnim nastopom vsega delavstva, ki bo le na tak način doseglo uspehe, ako bo povsod na-

stopalo enotno brez vsakih izjem. Govorila sta še zastopnik Delavske zbornice g. Tokan in tajnik JSZ g. Žužek, ki je ob koncu predlagal sledečo resolucijo:

«Delavstvo papirnice Vevče, zbrano na shodu 5. februarja pri Devici Mariji v Polju, zahteva soglasno, da uprava Združenih papirnic Vevče, Goričane in Medvode takoj skliče razpravo o službenem redu. Obenem ugotavlja, da so redukcije delavstva stvarno popolnoma neutemeljene, zaradi česar odklanja vsako odgovornost za morebitne posledice.»

Resolucija je bila sprejeta z viharim odobravanjem.

Na shodu je bila posebno značilna ugotovitev zastopnika Delavske zbornice, da je isti dan dopoldne govoril z glavnim tajnikom družbe, ki mu je zagotovil, da redukcij ne bo, istega dne zvečer je pa 18 delavcev dobilo odpoved.

Po shodu se je vršila konferenca delavskih zaupnikov, ki so sklenili, da se poda deputacija na ravnateljstvo v Ljubljani, da se informira o položaju.

Kakor doznavamo, se je v torek 8. t. m. zglasila pri ravnateljstvu Združenih papirnic v Ljubljani deputacija, obstoječa iz zastopnika Delavske zbornice g. Tokana, tajnika JSZ g. Gajška in tajnika NSZ tov. Kravosa. Deputacijo je sprejel generalni tajnik g. inž. Pavlin, ki je razjasnil, da o kakšni večji redukciji za sedaj še ni govora, pač pa je možna redukcija delavstva pozneje, če se gospodarske prilike ne zboljšajo. Največja nevarnost za večjo redukcijo grozi s strani države same, ki je sedaj največji odjemalec papirnice v Vevčah in bi prenehala biti, ako se uresniči načrt, ki ga država goji, namreč nakup papirnice Vapa v Beogradu. Ako se ta nakup realizira, odpade ta največji odjemalec in z njim pride v tovarno redukcija. Trenutni odpusti pa niso, po zahtevu zastopnika družbe, v zvezi z redukcijo.

Obe organizaciji sta podvzeli še nadaljnje korake, da se zagotovi delavstvu zaslužek v papirnici in odvrne nevarnost redukcije.

ŠT. PAVEL. Podružnica NSZ v Št. Pavlu je imela v nedeljo 6. t. m. svoje prvo predavanje v tem letu. Predaval je strokovni tajnik tov. Kravos o potrebi izobraževalnega dela med delavstvom. Predavanje je bilo dobro obiskano in je žel predavatelj obilo priznanja. — Po predavanju se je vršil podružnični občni zbor, kateremu je predsedoval podružnični predsednik tov. Vinko Derča. Po poročilih odbornikov, ki so bila vsa soglasno sprejeta, se je vršila volitev novega odbora. Soglasno je bil izvoljen naslednji odbor: predsednik tov. Vinko Derča, tajnik Jožko Vozelj, blagajnik Zdravko Trnovšek; odborniki Franc Hribar, Marija Šprogar, Marija Turk, Franca Zajc in Jože Turnšek; namestniki Franc Tevžič, Filip Bukovec, Franc Božič in Ivan Zagoričnik; pregledovalci računov Franc Bukovec, Franc Prišlan in Valentin Trnovšek. Na občnem zboru je poročal tudi strokovni tajnik tov. Kravos o delavskem položaju in o nalogah našega članstva. Občni zbor, ki je prav dobro uspel, je zaključil tov. Vinko Derča z zahvalo na vse bivše odbornike, posebno na tov. Franja Derča, ki je dolgo vrsto let opravljal posle tajnika in je to mesto odložil vsled prezaposlenosti. Podružnični odbor je sklenil, da bo odslej redno mesečno priredil po eno predavanje in članski sestanek, da tako poživijo delo v podružnici.

LOGATEC. Naša podružnica priredi v soboto 12. t. m. (b 19. uri (7. uri zvečer) v gostilni pri Kuncu predavanje o jetiki. Predavanje spremlja trodejanski poučni film. Vabimo vse člane in ostalo občinstvo, da se udeleži tega važnega predavanja v kar največjem številu.

Ustanovni občni zbor Narodno-strokovne zveze se vrši v nedeljo, dne 6. marca, ob pol 10. uri dopoldne v mali dvorani Narodnega doma v Ljub-

ljani. Dnevni red: 1.) Poročilo predsedstva. 2.) Naše naloge in cilji. 3.) Sklepanje o ustanovitvi NSZ. 4.) Volitev: a) izvrševalnega odbora, b) upravnega odbora in c) nadzorstva. Vabimo vse podružnice, da sigurno pošljejo na ta važen občni zbor svoje delegate.

LITIJA. V četrtek 6. t. m. se je vršilo pri nas predavanje o jetiki, ki je dobro uspelo. Podrobnosti poročilo prinesemo v prihodnji številki.

SREDNJA VAS V BOHINJU. V nedeljo 13. t. m. se vrši pri nas članski sestanek, na katerem bo poročal strokovni tajnik tov. Kravos iz Ljubljane. Vsi tovariši naj pridejo sigurno in točno. Več v vabilih.

BLAD. V nedeljo 13. t. m. se vrši ob 10. uri dopoldne v hotelu Kaps občni zbor Narodno-

strokovne zveze. Na občnem zboru poročal član oblasne skupščine tov. Ivan Tavčar iz Ljubljane. — Vse tovariše prosimo za polnoštevilno udeležbo.

MEŽICA. Podružnica Narodno-strokovne zveze ima svoj občni zbor v nedeljo 13. t. m. ob pol 11. uri dopoldne v gostilni Stopar. Poroča okrožni tajnik tov. Tumpej iz Maribora. Z ozirom na važnost, udeležba za vse obvezna!

SENOVO. Naša podružnica ima v nedeljo 20. februarja ob 3. uri popoldne v rudniški restavraciji svoj občni zbor. Poroča delegat centrale iz Ljubljane. Občni zbor je z ozirom na naš pokret zelo važen in se nadejamo, da bo udeležba polnoštevilna.

★

Tedenske vesti.

* **Ne potujite v Francijo!** Izseljeniški komisar kraljevine SHS v Parizu nas obvešča, da se delavstvu odločno odsvetuje odpotovati v Francijo za zaslužkom. Vsled naglega narastka franka je nastala v Franciji velika gospodarska stagnacija in bi dotok novih inozemskih delovnih moči povzročil le v Franciji brezposelnost. V Francijo naj ne odpotujejo tudi taki delavci, ki so v dogovoru s francoskim generalnim društvom za imigracijo, in ne oni, ki so se mogoče direktno dogovorili s francoskimi delodajalci. Nikomur se zaenkrat ne obetajo ugodni eksistenčni pogoji v Franciji.

* **Zanikarnost.** Češki listi poročajo, da so naleteli v brzovlaku Berlin—Beograd na jugoslovenski vagon, ki je bil popolnoma zasteničen. Vagon je češkoslovaška železniška uprava zaklenila ter nas tako obvarovala nadaljnje sramote. Toliko prizadevna bi pa že morala biti naša železniška uprava, da bi vsaj v inozemstvo ne spravljala takih zanemarjenih vagonov.

* **Španska bolezen** sicer v Sloveniji ni posebno hudo razširjena, zato pa je tem bolj v drugih jugoslovenskih pokrajinah. V Beogradu razsaja zlasti med šolsko mladino. Zaradi tega je prosvetno ministrstvo odredilo, naj se zaprejo vse šole v Beogradu, da se prepreči nadaljnje širjenje te bolezni. Tudi v Sarajevu razsaja španska bolezen. V pravoslavnem internatu leži večje število učencev, obolenih na tej bolezni.

* **Ljubavna žaloigra na Selu pri Ljubljani.** Te dni je mlad bivši ruski kozak Jakov Kundrjakov ustrelil svojo ljubico 19letno služkinjo Tepinove rodbine na Selu pri Ljubljani Ivanko Babičevu iz Podgore pri Dobropolju, nakar je izvršil samomor. Babičeva je bila takoj mrtva, dočim je Kundrjakov umrl pri prevozu v bolnico. Do te strašne žaloigre je prišlo, ker je Babičeva postala Kundrjakovu nezvesta. Kundrjakov je bil priljubljen in pošten mladenič ter ga je le ljubosumnost privela do tako strašnega dejanja.

* **Oproščena krivde.** Lani oktobra je odšla neka kmetica iz Ihana na njivo in pustila pred hišo svoje tri otročiče v družbi sosedovega Franceljčka, ki je šele šest let star. Za njo je nekaj časa taval poldrugo leto stari Jožek; ker je mati mislila, da se je blizu hiše kmalu vrnil, je šla dalje. Ko se je vrnila, je opazila, da Jožka ni doma. Preplašena je poklicala soseda in našla sta fantiča šele čez eno uro mrtvega v potoku, kamor je otročiček zdrknul. Jožkova mati je znana kot skrbna gospodinja in dobra mati. Zato je sodišče smatralo dogodek za nepričakovano nezgodo in je ubogo mater oprostilo.

* **25letnico umetniškoigralskega in glasbenega delovnjaja** bo proslavil danes 10. t. m. v Narodnem gledališču v Mariboru g. Pavel Rasberger, gledališki igralec in režiser. Kot jubilejna predstava se bo uprizorila opereta «Cigan baron».

* **Naši poslanci gredo v Prago.** V ponedeljek 14. t. m. bo prispelo v Prago 20 jugoslovenskih narodnih poslancev, ki bodo nadaljevali posve-

tovanja, začeta ob priliki lanskega poseta češkoslovaških poslancev v Jugoslaviji. Takrat sta bili ustanovljeni dve komisiji, gospodarska in kulturna. V teh dveh komisijah je deset članov naše narodne skupščine ter deset članov češkoslovaške narodne skupščine in senata. Naši poslanci bodo odpotovali iz Beograda 13. t. m. Do Komarna jim pride naproti jugoslovenski poslanik Lazarevič s češkoslovaškimi zastopniki. Med našimi poslanci bosta dva samostojna demokrata, in sicer dr. Vilder in Slovenec dr. Pivko.

* **Grozen umor slovenskega vojaka v Skoplju.** V Skoplju je umoril rojak Prekmurec narednik Dragotin Horvat z nasajenim bajonetom svojega rojaka Ljubljanečana redova Ivana Peternela, ki je malo zagodrnjal zaradi trpinčenja vojakov po Horvatu. Peternel je bil takoj mrtev, morilec Horvata so orožniki aretirali.

* **Kar s sekiro jo je hotel.** Pišejo nam: V Predanci blizu Šmarja pri Jelšah se je sprl z ženo Rok Čuješ. Žena, za katero je tekel s sekiro, mu je komaj ušla. Sedaj bo imel opravka s sodiščem, kjer je že znan, kajti pred nekaj tedni se je stpel z nekim posestniškim sinom in je prejel za to pet dni zavora.

* **Za združitev obeh dalmatinskih oblastí.** Med voditelji hrvatskih strank v Splitu in Dubrovniku se je pokrenilo vprašanje združitve splitske in dubrovaške oblasti. O tem vprašanju se bo razpravljalo 13. t. m. v Splitu, kamor prispe tudi Stepan Radić.

* **Godstotno obligacijsko posojilo mesta Ljubljane za zgradbo stanovanjskih hiš,** ki je bilo nedavno razpisano, je podpisala že cela vrsta zanimancev, med njimi Mestna hranilnica ljubljanska z dvema milijonoma dinarjev.

* **V Splitu se kopljejo.** Pri Splitu v Dalmaciji so se pojavili te dni prvi kopalci tega leta. Dočim se na bližnjem Mosoru bel še sneg, se prijatelji morja solnčijo na obrežju in kopljejo. Prav hudo toplo seveda še ni.

* **Koliko vode porabi Zagreb.** Lansko leto je porabil Zagreb 117 milijard litrov vode. To je približno toliko, kolikor znaša naš proračun dinarjev.

* **Smrtna nesreča v državnem premogokopu v Velenju.** V velenjskem rudniku se je te dni zgodila težka nesreča. Pri inspekcijskem obhodu je zasula plast premoga jamskega upravnika gosp. Jaroslava Špička. Še preder so ga mogli odkopati, je izdihnil. Pokojnik je bil 34 let v službi premogovnika ter pri svojih tovariših spoštovan in priljubljen. Bil je vedno odločen narodnjak in zvest Sokol. Zadnja leta je bil podstarosta velenjskega Sokola. Bodi ohranjen vrlemu možu trajen spomin!

* **Snežni meteži in volkovi v Heregovini.** V Heregovini so imeli te dni močne snežne meteže. Visok sneg je prignal v dolino cela krdeča volkov, ki napadajo hleve sredi vasi. Kmetje so se obrnili na vojaško oblastvo za pomoč, da preženejo in pokončajo nevarno zverjad.

* **Konec davka na obisk gostiln in kavarn v Mariboru.** Dinarski davek, ki je bil uveden pred petimi leti na ponočni obisk kavarn in gostiln v Mariboru, bo s 1. aprilom t. l. popolnoma odpravljen.

* **Neusmiljena mati.** Iz Artič nam pišejo: Meseca januarja t. l. je rodila Apolonija Škofova dete zunaj na hlevskem gnoju, ga takoj umorila in v gnoj zakopala. Bližnji sosedji so kmalu opazili, da ni nekaj v redu. Govorica je bila vedno glasnejša in je prišla na ušesa tudi orožnikom. Kmalu so prišli štirje orožniki na preiskavo. Morilka se je storila čisto nevedno, češ, da jo ljudje po krivem obsojajo. Na strog nastop orožnikov se je morilka prestrašila in izjavila, da je rodila mrtvo dete in ga zakopala v gnoj. Na ukaz je tudi pokazala mesto, kjer je bil otrok zakopan. Orožnik je dete izkopal, da ga bodo preiskali. Ženo so aretirali ter jo odvedli v Celje. Aretiranka je vdova z osmimi otroki.

* **Poneverbe pri železnici v Mariboru.** Te dni so odkrili pri delavnicah državnih železnic na koroškem kolodvoru v Mariboru poneverbe. V ponedeljek je nenadoma izginil iz urada blagajnik Rojko, ki bi moral naslednjega dne izplačati delavcem mezde. Kakor se je pozneje ugotovilo, se je odpeljal na svoje posestvo pri Vurbergu, odkoder je poslal načelniku pismo, v katerem mu sporoča, da ima v blagajni primanjkljaj 200.000 Din, ki si ga ne more pojasniti. Uvedena preiskava je ugotovila, da manjka v blagajni 280.000 Din. V zvezi s tem je bil aretiran tudi blagajniški uradnik Vokač. Ugotovilo se je, da sta oba skupno poneverila čenar.

* **Papeški nunej Pelegrinetti bo prestavljen iz Beograda v Varšavo.** Kakor poročajo iz Beograda, bo papeški nunej na našem dvoru Pelegrinetti v kratkem imenovan za nuncija v Varšavi. Baje se bo to zgodilo na izrecno željo poljske vlade.

* **Dvajsetodstotni odtegnjaji.** Finančni minister je naročil vsem davčnim uradom, da sprejemajo dvajsetodstotne kronske priznanice, ki so bile svojčas odtegnjene zasebnikom pri žigosanju kron kot plačilno sredstvo za davčne zaostanke.

Dopisi.

JESENICE. V peti številki «Pravice» v rubriki Zveze tovarniškega delavstva je izšel dopis z Jesenic, preko katerega, vkljub temu, da načelno odklanjamo vsako brezplodno časopisno prekanje, ne moremo iti. Predvsem je laž, da smo narodni socialisti nazadovali v tovarni na Savi pri volitvah obratnih zaupnikov za enega zaupnika, ker je res, da smo lansko leto imeli samo enega zaupnika. To bi moral vedeti tudi resnicoljubni dopisnik. Nazadovali smo na Savi za pet glasov, a na Javorniku smo napredovali za 11 glasov. Toliko za ugotovitev. Glede nasveta, da smo nepotrebni za strokovni pokret in da naj likvidiramo, pa vzemite na znanje, da tega pač ne boste doživeli. Lahko se tolažite z vašimi internacionalami, ker je pač res, da sta druga druga vredni. Krščanski socialisti so potem takem obupali, da bi sami lahko rešili delavstvo v naši državi, ker se zatekajo na mednarodni forum. Vedno slišimo, koliko so že za domačega delavca naredili in koliko še pride dobrot. In sedaj pa naenkrat tak obup pri klerikalcih.

DOVJE. V nedeljo se je vršil v tukajšnjem prosvetnem domu koncert, katerega so priredili tamburaši zbora «Belca» ter kvintet «Bratstva» z Jesenic. Obisk ni bil baš najboljši, vendar je bil zadovoljiv. Ves program, ki je bil zelo obširen, se je izvajal nad vse dobro. Nastopili so tamburaši, ki so pokazali izredno disciplino. Želi so veliko odobravanja s strani občinstva. Jeseniški kvintet je pokazal mnogo dobre volje ter je istotako žel priznanje za trud. Koncert je vodil g. Stane Bokal z Jesenic. Želimo, da skoro zopet kaj slišimo. Vsem tamburašem pa naša iskrena zahvala za ta večer.

Pogovor o tem in onem.

Marjan Jamšek:

Ižanske prirovedke.

Boj v vodi Išci ali krimski mož.

Bila je viharna noč, ko je nekdo-trikrat močno potrkal na okence lesene kočice Vrbasovega Martina. Martin je bil siv čolnar, ki je prevozil v svojem življenju s svojim čolnom po Išci tja do Ljubljane že mnogo drva in šote. A šota in drva niso bila njegova last, ker Martin je bil že od rojstva velik siromak, vozil je le za plačilo drugim.

Hitro se je tedaj Martin tudi nocoj odzval klicanju. Čokat mož z gosto brado ga je prijazno pozdravil in nagovoril ter mu ukazal peljati ga urno z manjšim čolnom proti mestu. Martin je hitro pripravil čoln in veslo ter odrinil od brega. Burja je bučala preko Ljubljanskega barja. Ker tujec ni nič govoril, je molčal tudi stari čolnar.

Tako sta se vozila že dolgo časa, ko nenadoma izpregovori skrivnostni mož: «Ko pripelješ do prvega tolmana, ustavi čoln in vrni se domov! Po plačilo pridi jutri zjutraj zgodaj na breg v ta čoln, a ne pripoveduj nikomur o meni, niti svoji ženi ne!»

Martinu je bilo to po volji. Ko priveslata do globokega tolmana, tedaj tujec skoči na noge, hipoma postane grozen velikan ter zavpije z grogovitim glasom trikrat: «Povodnji mož, kje si, da se skusim s teboj? Jaz sem krimski mož!» To rekši plane s kviška v vodo ter porine obenem s silo čoln po Išci nazaj, da zdrči po vodni gladini naravnost v Iško vas.

Iz razburkanega tolmana pa so se slišali še dolgo besni kriki in težki udarci, da so Martinu kar lasje vstajali po koncu.

Takoj, ko se je Martin povrnil domov, ga je vprašala radovedna žena, koliko je zaslužil. Martin ji je v svojem strahu vse povedal. Žena se mu je navidezno rogala in trdila, da je osleparjen, ali komaj je zatisnil Martin oči, je šla skrivaj gledat v čoln, koliko plačila je prinesel krimski mož. In kaj je našla v čolnu? Lonec, poln črne ogle. Nevoljna je vrgla ogle v vodo, a lonec razbila na drobne kosce.

Ko pa je šel Martin drugo jutro v čoln po plačilo, je našel v čolnu razbit lonec in poleg njega nekoliko koscev suhega zlata. Slučajno je padlo namreč nekaj koscev oglja na suho in to se je izpremenilo v zlato. Kar pa ga je radovedna žena vrgla v vodo, to se je izgubilo. Zaman sta Martin in njegova žena mnogo let pozneje iskala med kalužnicami in bičevjem zlato, ki je bilo zavrženo oglje. Radovednost in klepetavost sta bili dovolj kaznovani.

Sveti Jurij.

Prav blizu Iga stoji na prijaznem prostoru hriba Pungerta gradič Sonneck. Ako sediš za gradom in obrneš proti severu svoje oči, se ti odpre prekrasen razgled. Od daleč te ponosno pozdravljajo ljubljanski grad in stolpi belih cerkva, na levi zre sem dol ljubka cerkva na Rožniku, bolj zadaj so zelena Šmarna gora, Julijske Alpe, krasne Kamniške planine in belepečni Grintovec. Pod teboj se razgrinjajo z vasicami posuta polja, travniki in pašniki, ki se bolj in bolj izpreminjajo v pusto barje. Malo gradov ima Kranjska s tako lepim razgledom.

V tem gradu je živel nekaj baron Volk s svojo ženo Evo. Bila sta ohola nejeverca, ki sta sovražila cerkev in Boga. Nekega dne sta ukazala celo cerkvice sv. Jurija, ki stoji le nekoliko streljajev proč od gradu sredi gozda, opleniti, zvonove in uro pa prenesti na grajski stolp.

Baronov konjar je pri tem plenu zgrabil za kip svetega Jurija na oltarju in ga odnesel v grad. Ondi ga je postavil na mizo, vtaknil mu med lesene prste gorečo svečo ter vpil: «Sveti, le sveti, sveti Jurij!» Ker je pa sveča padla iz neokretnih roke svetnikove, je kričal konjar nad

kipom: «Ker nočeš svetiti, pa pojdi v kuhinjo kuhat!» V kuhinji je potisnil svetniku kuhalnico v pest, a ker sveti Jurij tudi kuhalnice ni mogel držati, mu je odbil konjar s sekiro najprej glavo, potem roki in nogi in ga naposled vrgel v peč.

Ali maščevanje božje in sv. Jurija je sledilo takoj grdemu početju. Pri tisti priči nastane grozen požar. Plamen švigne skozi dimnik pod streho in vpepi mahoma ves grad neverca Volka. Tudi konjarja je zadela zaslužena kazen; malo dni po požaru so ga razdraženi kmetje prijeli, ubili, ter mu odsekali glavo, potem pa še roki in nogi.

Oskrunjeno cerkvice sv. Jurija je, kakor poroča zgodovina, ljubljanski škof Tomaž Hren leta 1614. zopet blagoslovil.

Sveti Lenart.

Pridrvela je nekaj na Ig tolpa krvoločnih Turkov, ki so grozovito morili, požigali in plenili po vsej vasi in okolici. Ižansko vas do tal razdejali, so se podili Turki naprej skozi Staje naravnost proti gornjemu Igu. Hoteli so namreč opleniti skrito cerkvice sv. Lenarta, kamor so znosili okoličani vse svoje dragocenosti. S strašnim vikom in krikom so pridrveli turški pešci in konjeniki po strmih hribu navzgor, a nenadoma zopet hiteli vsi prestrašeni navzdol.

Kaj neki jih je tako oplašilo? Sveti Lenart, pred čigar podobo so klečali tedaj trepetajoči starčki, bolniki in otroci, proseč ga pomoči in obrambe, je storil čudež. Ko so pridrveli Turki nekako do sredi hriba, so popadale hkrati podkve z vseh konjskih kopit in skalnata tla so se jela vdirati: kakor mehko močvirje, da so se še dolgo časa potem poznali v skalah razločni sledovi konjskih kopit.

Preplašene Turke pa so zgrabili na begu opogumljeni Ižanci s kosami, cepci in sekirami ter jih pred Stajami dobro naklestili in jim ubili divjega psa. Zaradi tega dogodka se imenuje tista pot še danes «paška ulica».

Ob zidu cerkve sv. Lenarta visi sedaj konjska podkva. Kadar praznujejo tamošnji prebivalci god svojega patrona, obesijo okrog cerkvenega zidu velikansko verigo v znamenje močne obrambe sv. Lenarta.

Orjak krvoses.

Čudovito zgodbo je doživel pred leti kapitan Munn, ki je po naročilu neke londonske tvrdke organiziral potovanje v polarne kraje, da ugotovi, koliko je resnice na vesteh, da se nahajata tam zlato in cin. Družba je čakala na ladjo in tačas si je ogledal Munn obalo zemlje princa Waleskega med otokom Viktorijo in Baffinovo zemljo. Odtod je morala prehoditi Munnova družba do zemlje princa Waleskega 600 milj. Čim bolj se je bližala cilju, tem bolj so postajali domačini Eskimi, ki so spremljali ekspedicijsko, nemirni in razburjeni. Kapitan Munn se je informiral o vzroku njihovega razburjenja in izvedel, da leži severno od zemlje princa Waleskega tako zvani

otok duhov. Zakaj se tako imenuje, mu domačini niso hoteli povedati.

Kmalu sta izginila dva člana ekspedicije in Munn je začelo skrbeti, kaj bo z njegovo usodo, ako se domačini ne potolažijo. Neke noči je izginil tudi vodnik. Munn se je takoj napotil po njegovih stopinjah in prišel na zasnežen hrib, odkoder je bil razgled daleč naokrog. V dolini je opazil jezero in ko se je spustil s hriba, je našel na bregu vodnikove rokavice in v snegu je opazil kaplje krvi ter sledove ogromnega tiča, ki je imel med prsti pavalno mreno.

Kmalu je našel tudi pogrešanega Eskima, ki je ležal mrtev ob jezeru. Desni rokav njegovega kožuha je bil raztrgan in žila na roki pregrizena. Munn se je polastila groza, ko je opazil, da je neznani zločinec izsesal Eskimu kri. Komaj si je nekoliko opomogel od groze, je zagledal na veliki ledeni gori divjega moža ali bolje rečeno zver v človeški podobi.

Divjak je baš zavihtel na ramo ubitega morskega psa, ko se je pod Munnom utrgal kos ledu. Krvoločni divjak je opazil kapitana, odložil svoje breme in planil proti njemu. Kapitan ga je hotel ustreliti, toda puška je odpovedala in preden je zamenjal naboj, je bil divjak že pri njem. Udaril ga je s svojo orjaško pestjo tako, da je omahnil na kolena. Nato ga je prijel za levo zapestje in mu hotel pregrizniti žilo. Munn je napel vse sile, da se reši. Nekaj časa sta se valjala po snegu in Munn bi bil podlegel, da se mu posrečilo, potegniti iz žepa kratkega bodala, s katerim je divjaka zabodel. Šele ko je bila borba končana, si je kapitan ogledal čudno človeško zverino, ki je bila visoka skoro dva metra in vsa kosmata. Podivjanec je imel velike oči brez trepalnic in nenavadno dolge noge. Njegovi zobje so bili podobni silnemu pasjemu zobovju.

★

× Najvišje prebivališče ljudi se nahaja v gorovju Himalaje v Indiji v višini 5486 metrov. Tam se nahaja preprosta kamenita kočica, v kateri stalno prebiva pet mož kot predstraža na prelazu Oonki. V tej višini vsebuje zrak le polovico toliko kisika kakor zrak neposredno nad morsk gladino. Opazovanja so doznala, da ti ljudje kljub temu zraku postanejo zelo stari ter da skoro vsi umrejo v visoki starosti.

× Ponesrečen rop dekleta. V Benetkah so te dni poskušali trije maskirani potepini ukrasti neko 23letno dekle. Mladenka se je baš vrnila od studenca z vodo, ko so jo moški napadli, ji porinili v usta svileno ruto, da ne bi mogla kričati, ter jo trdno zvezali. Nato so jo hoteli odvesti dalje. Nenadoma pa sta prišla po cesti dva mladeniča, in teh so se potepini tako ustrašili, da so svojo žrtev pustili. Zanimivo je, da so isto dekle hoteli ukrasti neznani zlikovci že pred tremi leti.

Priporočajte in širite „NOVO PRAVDO“!

★ LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA ★

Delniška glavica
Din 50.000.000.—
Rezervni zaklad ca.
Din 10.000.000.—

Centrala: LJUBLJANA, Dunajska c.

PODRUŽNICE:

Brežice	Kranj	Ptuj
Čelje	Logatec	Sarajevo
Črnomelj	Maribor	Split
Gorica	Metković	Trst
	Novi Sad	

Brzjavni naslov:

Banka Ljubljana

Telefon številka: 26,
413, 502, 503, 504

Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle

Tajinstveni morilec deklet.

(Na taljevanje.)

Oba pustolovca.

Pustolovec gleda za odhajajočo Emo, dokler mu ne zgine izpred oči, ter komaj zadržuje smeh.

Zagonetni delavec mu ni nič več mar. Zadovoljen z uspehom se napoti pustolovec skozi park proti mestu ter prav nič ne opazi, da mu je neznanec znova za petami. Prišedši iz parka pokliče mimo vrvečega kočijaža, da ga pelje do stanovanja prijatelja Alfreda, kamor kaj kmalu dospe. Alfredov služabnik mu pove, da je gospod doma. Brez odloga stopi Herbert v sobo.

«Glej ga no, trdno sem mislil, da si odšel z Lizo,» pozdravi Herbert začudeno prijatelja, ki je videti dokaj slabe volje ter černo sedi v naslonjaču.

«Kar zbesnel bi, toliko denarja sem potrošil za deklico, in kaj sem prav za prav imel od tega?» odvrne Alfred nejevoljno ter vrže cigareto v peč.

Herbert se usede na stol.

«No, ne drži se vendar tako kislo, saj je še dovolj deklic v Londonu!» pogovarja prijatelja.

«To je pač tvoje naziranje; tako sem se že veselil, da bom imel ljubko Lizo za svojo ljubico, pa ti menda sam vrag vtakne svoje prste vmes.»

«Kaj pa se je prav za prav pripetilo?»

«No, naravnost v srečo si moram šteti, da se mi ni še kaj hujšega pripetilo. Le pomisli, ko sem včeraj prišel na Lizin dom ter po njej povpraševal, sem v svoje veliko začudenje opazil, da preže name prebivalci hiše z debelimi gorjačami v rokah. Čim so me zagledali, so že tudi planili proti meni. In če jo ne bi bil takoj pobrisal ter skočil v ravno mimo vozečo kočijo, s katero sem se hitro odpeljal domov, bi me bila naščuvana druhal pretepla, da se najbrže ne bi več dvignil z mesta.»

Herbert se nasmehne.

«Po vsem, kar si mi povedal, se mi zdi, da tvojo malo ljubico nekoliko vest peče.»

«Kakopak, že ko sem zadnjič povpraševal po njej, mi je ena njenih prijateljic povedala, da je Liza že naslednji dan vse priznala svoji materi. Stara je menda divjala kot bi bila obsedena; sedaj da moram Lizo poročiti!»

Herbert se znova zasmeji.

«Da, ti se že lahko smejiš, toda meni ne gre prav nič na smeh.»

«Ampak, dragi prijatelj, tvoja Liza vendar niti ne ve za tvoje pravo ime. Ti stanuješ v starem mestu, — ona v predmestju. Pusti jo vendar, pa boš imel zopet mir!»

«Ne beseduj vendar tako, za deklico sem izdal ogromne vsote, svojega denarja vendar ne morem tako skozi okno vreči!»

«Torej, ti je ljubše, da ti pošteno premikastijo kosti, no, zastran menel!» odvrne Herbert mirno.

«Ne govori vendar takih neumnosti, Herbert! Moj namen je, da pomirim deklico ter jo skušam pregovoriti, da se sestane z menoj. Z njeno prijateljico si menda že tako daleč, da si si pridobil njeno srce. In deklico sem ti dovedel jaz, zato usluga za uslugo.»

«Prav rad, dragi prijatelj!»

«No, vendar enkrat pametna beseda. Kako daleč pa si že z ljubko deklico?»

«Ljubi me, tega sem si svest, jutri zvečer gre z menoj v gledališče!»

«No, to je šlo pa res hitro, gotovo to je stalo lepe denarce?»

«Niti beliča do sedaj, dragi prijatelj.»

«Oh, ti se gotovo šališ?»

«Ne, ne,» odvrne Herbert ter prične pripovedovati prijatelju o svojem današnjem sestanku z lepo Emo.

«No, pa si imel res srečo, sedaj pa moreš tudi meni storiti majhno uslugo!»

«Se samoposebi razume, Alfred, kaj naj storim?»

«Tvoja Ema naj pripravi Lizo do drugih misli, to je vse!»

«No, to uslugo ti pa že hočem brez nadaljnega storiti. Ravno prav, da si to že sedaj povedal, kajti nekaj dni kasneje bi bilo najbrž že prepozno.»

«Kaj, ti ne nameravaš imeti lepe deklice za ljubico?»

«Ne, kajti prvič se preseli v majhno mesto na deželi in drugič pa vse preveč ljubim izpremembo. Dragi Alfred, ti se le zadovolj s svojo Lizo, ki se — kot upam — kaj kmalu zopet vrne k tebi. Jaz pa si poiščem za izpremembo zopet drugo nedolžno, srčkano deklico.»

Alfred si prižge novo cigareto.

«Tudi jaz sem docela tvojega mišljenja, toda jaz sem moral za Lizo potrošiti toliko denarja, da se ji ne morem odreči brez nadaljnega.»

Herbert svareče dvigne kazalec.

«Bodi oprezen in pazi, da ne nasedeš. Če zve Liza, zina mati za tvoje pravo ime, smeš pričakovati še prav zanimivo pravdo. Pred pričami si deklici obljubil, da jo poročiš. In tudi odvetnikov bo več kot preveč, ki bodo z veseljem prevzeli pravdo, da te olajšajo za nekaj tisoč funtov.»

Alfred skoči razburjeno pokonci.

«Za vraga, prav neprijetna zadeva bi mogla nastati iz tega za mene. Prav res, Herbert, pritrditi ti moram, najbolje, kar storim, je, da se več ne brigam za njo!»

«Najbolj pametno bi bilo pač, da tako storiš; saj nimaš drugega pričakovati kot le neprijetnosti, le mene posnema! Jutri popeljem lepo Emo v gledališče, od tod pa v posebno sobo znanega ti hotela. Potem naj radi mene odide v mesto na deželi ter tamkaj osreči s svojo ljubeznijo ne preveč izbirčnega meščana. To mi je prav vseeno!»

Alfred se zlekne na stolu.

«Lepa je pa vsekakor najina morala, kajne, Herbert?»

«Ino, kaj hočeš, — bogata sva, mlada tudi in od življenja hočeva tudi kaj imeti. Ali se je potem čuditi, da se ugodnih prilik, ki se nama nudijo, tudi v obilni meri poslužujeva? Za stanu primerno poroko je še vedno dovolj časa še potem, ko sva se že pošteno razživela. Kajne, Alfred, še prav dobra zakonska moža bova postala, čim se dodobra navžijeva zemeljskih sladkosti v objemu mladih deklic!»

Alfred se nasmehne.

«Kot vedno, ti moram tudi topot pritrditi, ravnal se bom po tvojem nasvetu. Sedaj pa mi svetuj, kaj naj počnem, ravno sedaj nimam prav nobenega poznavstva. Dolgotrajno ljubimkanje z Lizo me je docela odtujilo moderni družbi!»

«Ubogi Alfred, no, že marsikako uslugo si mi storil, čas je že, da ti to tudi enkrat dejansko povrnem,» pristavi Herbert smehljaje.

«Hvala lepa, Herbert, ti si vrl dečko in si mi že marsikako uslugo storil. Da, prav imaš, nič več ne bom mislil na Lizo, odslej bom živel le sedanjosti.»

«Sedaj pa se moram posloviti, dragi prijatelj, čas je že, da odidem domov. Lahko noč, Alfred!»

Pustolovca si v slovo krepko stisneta roki. Ko stopi Herbert iz hiše, se usede v kočijo, katero je medtem že preskrbel Alfredov sluga. Herbert seveda ni zapazil delavca, ki je stal v senci pri vratih na nasprotni strani ceste ter neprestano opazoval hišo, v kateri je stanoval Alfred. — Šele, ko je oddrdala kočija s Herbertom, je stopil Jim iz svojega skrivališča. Zdi se, da se očitno dobro spozna v tem delu mesta, kajti po najbližjih ulicah jo mahne do prve postaje cestne železnice, s katero se odpelje v Chelzejo.

Ali namerava strašni maščevalec sedaj poseči v usodo mlade Eme?

Nesrečnica, ali naj te zadene usoda prijateljice?

Zopet je potekel en dan. Po londonskih cestah brzi v naglem diru kočija. Ura je ravno kar odbila deset. Predstava v gledališču je končala. V kočiji sedita Herbert Jackson in Ema Wilms.

Mlada deklica je od vtisov predstave docela razvnet. Njene oči so zrlle nov, čudežen svet, ki ga do-

slej še ni videla. Zdelo se ji je, da se nahaja v pravljici deželi. Kajti Herbert je svojo žrtev povedel v gledališče, kjer se je predvajal komad, ki je tako zbog svoje očarljive opreme ter brezhibnega predvajanja kot svoje snovi vzbujal splošno pozornost in že šestokrat napolnil hišo.

Pustolovec sedi sedaj molče poleg ljubke Eme, ki je v duhu še vedno pri ravnokar predvajanih krasnih prizorih. Poskusil jo je objeti okrog vitkega pasu, toda deklica se mu je preplašeno izmaknila. Prefkani zapeljivec je dovolj previden, da se s svojim približevanjem zaenkrat ne usiljuje.

(Dalje prihodnjič.)

Zabavni kotiček.

Ločitev se izplača.

Alojzij Mevža pride k odvetniku ter mu razloži, da se hoče ločiti od svoje boljše polovice.

«Toda opozarjam vas,» mu pravi odvetnik, «ločitev stane danes mnogo denarja.»

«Nič ne de,» se odreže Alojzij, «saj se izplača!»

Odkritosrčen nasvet.

Gost: «Gospod natakar, jaz imam pri sebi samo 10 dinarjev. Kaj mi priporočate?»

Natakar: «Drugo gostilno...»

Pijanee se spreobrne, ko se v jarek zvrne.

Župnik: «Že zopet ga imate pod kapo. Polboljšajte se vendar enkrat!»

Gašper: «Je prepozno, gospod župnik!»

Župnik: «Nič ni prepozno!»

Gašper: «No, če je pa tako, potem si ga lahko še par dni malo privoščim.»

Šele potem.

Sin: «Oče, jaz bi se rad oženil.»

Oče: «Ne, moj sin, ti še nisi dovolj pameten za zakonski stan.»

Sin: «Kdaj pa bo to?»

Oče: «Kadar boš opustil misel o ženitvi...»

Jeziki.

Po dolgem prigovarjanju je zdravnik pripravil Janezka do tega, da mu je pokazal jezik.

«Tako je lepo,» ga je pohvalil zdravnik.

Ko je šel naslednjega dne zdravnik mimo hiše Janezkovih staršev, je videl tropo otrok, ki so mu kazali jezike.

«Kaj naj to pomeni?» se je razjezil zdravnik. Tedaj pa mu je rekel Janezek: «Ker tako radi gledate jezike, pa Vam jih kažemo...»

Skromna duša.

Gašper: «Kaj, trikrat ste bili poročeni in srečno?»

Jaka: «Zelo srečno. Pri drugi ženi sem imel celo ključ od hišnih vrat.»

Gnus.

Žid Izak, ki je šel z rojakom Abrahamom mimo lepe ženke, je nanadoma krepko pljunil.

«Izak, kaj pljuvaš pred to lepo ženko?» se je razhudil Abraham.

«Saj nisem pljunil zaradi nje, nego le zaradi grde babe, ki jo imam doma...»

Priporočati se sme le dobro blago.

Zato smemo svetovati, da si vsakdo kupi le

„DOKO“ čevlje.

Trgovina „DOKO“

Prešernova ulica št. 9, dvorličje.